

Visitationstal – Tyska St. Gertruds församling

Tjugotredje söndagen efter trefaldighet den 12 november 2023

St. Gertruds kyrka

Inledning

Liebe Freunde in die Deutsche St. Gertruds Gemeinde. Als Bischof in Stockholm möchte ich Ihnen allen für die wunderbaren tagen zusammen danken. Ich danke für Freudlichkeit und Gemeinschaft. Ich würde gerne weiterhin auf deutsch sprechen, aber leider sind meine fähigkeiten etwas eingeschränkt, also geht ich jetzt weiter in Schwedisch.

Det har varit inspirerande att som biskop i höst visitera församlingen och att i helgen – igår med lyktvandringen i Gamla stan och möten med många barn och med många familjer, och idag i gudstjänsten, vara med och glädjas tillsammans över församlingens 450 årsjubileum. Så stort och imponerande med 450 år. Ni har en spännande historia. Någon sa under visitationen ”jubileet har fått mig att känna stolthet över vår långa och rika historia”. Det är fint och viktigt att glädjas och fira tillsammans!

Synliggör den globala kyrkan

Ni har levande traditioner som ni värnar, som till exempel just att på ett lustfullt och lekfullt sätt uppmärksamma St. Martin. En av mina företrädare, biskop Helge Ljungberg, framhöll när han visiterade församlingen 1964 att Tyska St. Gertruds församling ”historiskt haft en framträdande roll i Stockholms kyrkoliv, med ett väsentligt inflytande på svenskt kyrkoliv och med bevarande av den lutherska traditionen”.

Ja, församlingen har historiskt varit och är en betydelsefull del av det mångkulturella Stockholm. Det påminner oss både om den världsvida kyrkan idag, och om kyrkans mångkulturella historia. För den kristna rörelsen, urkyrkan, började i städer, som Alexandria, Efesos och Korinth liksom i andra storstäder runt Medelhavet. Redan från allra första början fanns de kristna i ett sammanhang av mångspråkighet, olika religioner och olika traditioner. Att som biskop visitera en församling påminner om kyrkans globala sammanhang, och om ordet ”tillsammans”, vi är tillsammans Jesu Kristi lärjungar. Tyska St. Gertruds församling är en del av Stockholms stift och hela Svenska kyrkan. Och hör samtidigt samman med EKD (Evangelische Kirche Deutschland) och är en del av hela den världsvida kyrka. I fredags samtalade jag i en hel timme med biskopen i Tamil Evangelical Lutheran Church i Indien som grundades av Svenska kyrkan tillsammans med Leipzig Mission. Vi är verkligen en del av en global kristen gemenskap.

Som biskop har jag ett särskilt ansvar att värna sammanhållningen mellan församlingarna i stiftet. Ingen församling är en ö, utan vi behöver ömsesidigt varandra. Tillsammans är vi Stockholms stift. Jag noterar hur ni verkligen betonar den här öppna inställningen hos er, inte minst i den utåtriktade diakonala verksamheten, vilket jag kommer tillbaka till om en stund.

Att visitera hör till biskopens grunduppgifter och är bland det roligaste som jag får vara med om. Det kan föra tankarna till kontroll, inte minst med termer som ”visitationszoner” som förekommer idag. Men en biskopsvisitation handlar främst om att främja församlingens liv. Uppmuntra ett ömsesidigt lärande, försäkra sig om att församlingen gör det som är dess uppdrag och har förutsättningar att göra det.

Under visitationen har vi samtalat om församlingen och samhället, om tro och liv – och framtidsplaner. Min förhoppning är att höstens visitation ska bidra till ytterligare samtal i församlingen. Jag kommer idag att stanna vid några reflektioner utifrån visitationen. Lite längre fram kommer stiftsprost Boel Hössjer Sundman, som hållit samman visitationen, att sammanställa ett protokoll som kan vara till stöd för församlingen framåt och som speglar visitationens olika teman.

Tjäna församlingsbor i ett stort område

I *Kyrkoordningen för Svenska kyrkan*, som är ett styrdokument för Svenska kyrkan, sammanfattas varje församlings, tyska St. Gertruds församlings, uppdrag. Uppdraget *att* människor ska komma till tro på Kristus och leva i tro, *att* kristna gemenskaper skapas och fördjupas, *att* Guds rike utbredds och *att* skapelsen ska återupprättas.

Sker det i församlingen? Det är en grundfråga som jag bär med mig under en visitation. Finns här kristna gemenskaper? Finns levande gudstjänstliv med ordets förkunnelse, främjas dop och nattvard? Finns diakonal blick, omsorg och handling? Främjas undervisning om kristen tro? Får människor chans att lära känna Jesus Kristus? Ja, vänner, visst är det så. Ni är verkligen en levande församling, ja trots att ni inte är så stora är ni en folkkyrka som finns för många. Jag vill citera er Församlingsinstruktion om församlingens inriktning:

Tyska S:ta Gertruds församling vill följa människor på deras väg med och till en tro på den treeniga guden i ett öppet-kulturellt sammanhang. För oss är det viktigt att ingen människa diskrimineras på grund av kön, hudfärg, politisk eller religiös åskådning eller på grund av fysiska eller mentala funktionsnedsättningar. Alla åldrar är viktiga och välkomna.

Att församlingen lever kan man med att annat ord beskrivas som att församlingen har pastoral bärkraft. Under visitationen och innan dess förvaltningstillsynen har vi stannat vid utmaningar som kan finnas för att främja församlingsuppdraget. Vi talade om betydelsen av en ekonomi med långsiktig balans som värnar och stödjer den pastoral bärkraften. Församlingen har de tre stöttande bärkrafterna som är så nödvändiga för att en församling ska bära frukt och fungera långsiktigt: ekonomisk, organisatorisk och demokratisk bärkraft.

Jag vill rikta ett särskilt tack till er i kyrkorådet och till dig Jörg Weissbach som kyrkoherde, för ert engagemang och visioner. Som jag sa i inledningen till gudstjänsten: grattis till alla er i församlingen. Ni har mycket att vara stolta över.

Församlingen som är en icketerritoriell församling omfattar det geografiska området för hela Stockholms stift och samtidigt har ni ert fokus här i Gamla stan med den fantastiskt vackra kyrkan och de nyrenoverade och ändamålsenliga församlingslokaler. Det är en stor rikedom och ger många möjligheter, men innebär också utmaningar som ni kom tillbaka till under visitationen. Det kan vara långt för både barn, ungdomar liksom äldre att ta sig till kyrkan. Efter pandemin har antalet gudstjänstbesökare inte riktigt kommit tillbaka till hur det var innan, bland annat beroende på att en del äldre inte längre har möjlighet att ta sig till kyrkan. Därför har hembesöken ökat, vilket inneburit uppskattade enskilda möten där både ideella och personal har ett stort engagemang, men som också kan göra att man som medarbetare ibland inte riktigt känner att man räcker till. Samtidigt är det bra och betydelsefullt att ni, för att kunna möta människors behov, fortsatt att regelbundet streama församlingens gudstjänster.

Lära och inspirera andra

Jag konstaterade nyss att ni har mycket att vara stolta över. Det är också så att ni med era speciella förutsättningar i stiftet har mycket att lära andra församlingar och jag vill ge två exempel.

Idealitet medarbetarskap

Det första jag vill stanna vid är ett perspektiv som jag kommer tillbaka till i olika sammanhang som avgörande framåt, som handlar om ideellt medarbetarskap och bärarskap. Jag vill inspirera församlingar till att ta några stora steg för att utveckla det ideella medarbetarskapet, utforska hur det i ännu större utsträckning är och fungerar att vara en församling som bärs av många.

Jag noterade att flera av er under visitationen kom tillbaka till en grundinställning som började med att fråga efter människors vilja och lust att bidra. Ni talade om en skillnad mellan en inställning i tysk tradition att hjälpa till och ta sig tid, med Svenska kyrkan i övrigt som kanske fortfarande präglas av tiden som statskyrka. Hos personalen i församlingen verkar det vara en självklarhet att, så långt det är möjligt anpassa

sig efter grupperns behov, vilket gör att verksamheten för till exempel unga vuxna aupairer ClubTop20 skiftar år från år. Forskning visar att en förutsättning för långvarigt ideellt engagemang är att den ideelle medarbetaren upplever att hen har möjlighet att forma och påverka, och ges förtroende och ansvar. Det handlar om att ta människor i anspråk, att uppmuntra och bemyndiga. Hos er finns redan mycket av detta. Jag imponeras av det som sker i församlingen och av er inställning.

Diakonalt förhållningssätt

Det andra jag vill uppmärksamma handlar om er diakonala grundinställning. Ni har en församlingsverksamhet med olika delar. Till kyrkan kommer varje år ett stort antal besökare från när och fjärran. Kyrkan är en oas mitt i storstaden. Här rör sig också många som av olika anledningar lever ett tufft liv med hemlöshet, prostitution och drogberoende. Till detta kommer att ni särskilt lyfter fram diakoni med barn, och vikten av att lyssna efter barnens diakonala behov. Här vill jag särskilt stanna vid er gedigna barnkonsekvensanalys där ni tar avstamp i barnkonventionen och verkligen frågat barnen om vad som är viktigt för dem. Ni konstaterar utifrån det barnen lyft fram att *de skulle vilja se en ny grupp för barn, de frågar efter mer av församlingsnärvaro på sociala mediekanalet och skulle gärna vilja att det fanns breddning av musiken med till exempel en barnkör.*

Några av er konstaterade, också närmast som en självklarhet, att "vi har alla ett diakonalt uppdrag, vi behöver kunna tala med alla, det hör till allas uppdrag att ha en öppen dörr för människors diakonala behov". Detta diakonala förhållningssätt märks i ert arbete med småbarnsföräldrar som kommer till öppna förskolan, barnen i språkskolan, ungdomsgruppen, i mötet med de äldre men också i mötet med den tillfällige besökare och i samverkan med bland andra St. Clara kyrka för stöd till de hemlösa i Stockholms city där ni har ett gott samarbete bland annat med arbetet "Vinternatt". Här lyfte ni fram det gemensamma ansvaret, i församlingarna i city och i stiftet, att visa omsorg med de som verkligen lever på samhällets skuggsida. Jag håller med er i er bedömning och vill framhålla att ni har gjort och gör ett oerhört betydelsefullt arbete som jag som biskop verkligen vill främja.

Identitet

När min företrädare biskop Eva Brunne 2013 visiterade tyska och finska församlingarna tillsammans handlade samtalet en hel del om båda församlingarnas förändrade roll under 1900-talet. Efter andra världskriget kom många arbetskraftsinvandrande tyskar till Stockholm. För tio år sedan verkar det ha varit en omställning som församlingen var mitt inne i, när många av de som kom då på 1950-talet inte längre fanns kvar. Under visitationen har vi berört denna förändring. Men vi har ägnat mer tid åt att tala om viljan i församlingen att nå unga tyska familjer som kommer till Stockholm och bor här en begränsad tid, de som till exempel söker sig till församlingens språkskola eller öppna förskola, men som inte är medlemmar i församlingen. Biskop Eva ställde frågor för omställningen för 10 år sedan – om språk och kultur riskerar att dominera, och om förväntningar på församlingen kan kantra till att handla om rättigheter mer än möjligheter. Även idag står ni i den utmaningen. Många uppskattar och värdesätter och vill gärna ta del av det som församlingen är och erbjuder, men det är inte lika självklart att man vill bli medlem. Detta är en kommunikativ och pedagogisk utmaning, för församlingen är beroende av att många är medlemmar och på så sätt bidrar till att finansiera allt det viktiga som församlingen gör.

Ni har ett tydligt pastoralt fokus. Främjande av tyskt språk och tysk kultur och att ni är ett nav för tyskspråkig kultur står inte alls i vägen för uppdraget som kyrka, utan tvärt om främjar det församlingens uppdrag. En av er sa i ett av samtalerna: "Det är viktigt framåt att lyssna efter vad som är människors djupaste behov, och utifrån det se hur vi som kyrka kan möta det på bästa sätt?"

Jag vill uppmuntra er att vara ännu mer frimodiga, på samma sätt som kring ideellt medarbetarskap. Våga ta upp frågan om att vara medlem och vad det innebär att vara en del av kyrkan, och på det sättet vara med och stödja församlingen. Våga berätta att det är viktigt för församlingen att de som ändå finns här och tar del av församlingslivet också blir medlemmar.

Under visitationen har vi också samtalat om identitet. Till församlingens identitet, till det som präglar församlingen idag, hör ett imponerande arbete med barn och unga med exempelvis ungdomsgruppen

Fischerman's friend's och ClubTop20, med främjande av relationer. En möjlighet för församlingen som ni ännu inte har utforskat är att relatera till andra ungdomsgrupper i stiftet och gudstjänstgemenskap med ungdomar i stiftet och här kan SKUSS, Svenska kyrkans unga i Stockholms stift, vara ett stöd.

En annan del av identiteten för församlingen som ni betonar är att främja utåtriktade sammanhang. Som församlingen vill ni värna relationerna med andra i samhället, organisationer och föreningar. Exempelvis Götheinstitutet, tyska ambassaden och tyska skolan vars företrädare jag hade glädjen att samtala med.

Till det utåtriktade hör också att ta in skeenden i Stockholm som helhet, liksom oro i andra delar av världen. Kyrkoherde Jörg Weissbach inledde en av dagarna med en andakt med temat om "Guds ord in i vår tid", in i världskonflikterna som i Ukraina, Israel och Gaza och in i de omvälvande utmaningarna som rör klimat och rättvisa. I församlingsinstruktionen skriver ni: *Tron på Jesus Kristus förenar och stärker oss. Efter hans förebild vill vi uppskatta och stödja varandra i den ekumeniska öppenheten och i dialog med våra partner i domkyrkokontraktet, Stockholms stift, med Svenska kyrkan och Evangeliska kyrkan i Tyskland. Vi står också i kontakt med andra religiösa partner och institutioner som t.ex. med våra grannar Judiska museet.*

Det finns mycket mer att reflektera kring om församlingens liv. Jag stannar här för att ge rum för samtal. Håller ni med? Vilka frågor och reflektioner väckts hos er?

Samtal

Avslutning

Kära vänner, jag är glad och tacksam över att ha fått lära känna tyska St. Gertruds församling. Jag känner stor respekt och ödmjukhet för församlingens liv och arbete, för er i ledning och styrning, för ideella och anställda medarbetare, ja för det sätt på vilket kyrkan framträder och gestaltas här. Tack för allt ert goda arbete och engagemang.

Mitt valspråk är Jesu uppmaning "bli kvar i min kärlek". En innebörd i den inbjudan från Kristus är att räkna med Gud. Gud är genom den heliga Anden involverad och djupt engagerad i er och i församlingen. Tack för visitationen Fortsätt leva i bön, sök den heliga Andens ledning, fira gudstjänst – och var glada! Gud välsignar er och hela församlingen.